

HUWELIJKS- VERMOGENSSTELSELS

Verklarend handboek over
Verordening (EU) 2016/1103
van de Raad van 24 juni 2016
tot uitvoering van de nauwere
samenwerking op het gebied
van de bevoegdheid, het
toepasselijke recht en de
erkenning en tenuitvoerlegging
van beslissingen op het gebied
van huwelijksvermogensstelsels

www.cnue.eu

Inleiding

Na jarenlang overleg werd op 24 juni 2016 een nieuwe Europese verordening aangenomen inzake de huwelijksvermogensstelsels van echtparen met een internationaal element, en dit op basis van het mechanisme van nauwere samenwerking. Deze verordening zal bijgevolg enkel van toepassing zijn in de Lidstaten die dit uitdrukkelijk wensen en niet in alle Lidstaten. Op het ogenblik dat dit handboek werd opgesteld, sloten de volgende Lidstaten zich reeds aan: België, Bulgarije, Cyprus, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Italië, Kroatië, Luxemburg, Malta, Nederland, Oostenrijk, Portugal, Slovenië, Spanje, Tsjechië en Zweden. De overige EU-Lidstaten kunnen te allen tijde beslissen om toe te treden tot de verordening.

De verordening werd van kracht op 28 juli 2016 en zal vanaf 29 januari 2019 van toepassing zijn in de Lidstaten die deelnemen aan de nauwere samenwerking.

De verordening zet geharmoniseerde aanknopingspunten uiteen om te bepalen welk recht van toepassing is op huwelijksvermogensstelsels alsook de bevoegde autoriteit om zich uit te spreken over alle burgerrechtelijke aspecten inzake de huwelijksvermogensstelsels, zowel wat betreft het dagelijks beheer van het vermogen van het echtpaar als de vereffening van het huwelijksvermogen.

De verordening vereenvoudigt de erkenning en tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen alsook de aanvaarding en tenuitvoerlegging van authentieke akten met betrekking tot huwelijksvermogensstelsels.

Dit handboek is erop gericht u te laten kennismaken met de voornaamste kenmerken van deze nieuwe verordening en u vertrouwd te maken met de manier waarop u een huwelijksvermogensstelsel met een internationaal element kan behandelen.

U vindt de tekst van de verordening terug op: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R1103&from=EN>

Materieel, territoriaal en temporeel toepassingsgebied

- De verordening is van toepassing op huwelijksvermogensstelsels met grensoverschrijdende gevolgen (met een internationaal element). **Welke echtgenoten vallen met name onder het toepassingsgebied?**

Echtgenoten met dezelfde nationaliteit:

- met gewone verblijfplaatsen in verschillende landen op het tijdstip van de huwelijksluiting of van de opstelling of wijziging van hun huwelijkse voorwaarden/huwelijksovereenkomst, of
- met vermogensbestanddelen van één van de echtgenoten in een ander land dan dat van zijn/haar nationaliteit of verblijfplaats, of
- die in het huwelijk zijn getreden in een ander land dan dat van hun nationaliteit of verblijfplaats.

Echtgenoten met verschillende nationaliteiten, ongeacht hun gewone verblijfplaats, de locatie van hun vermogensbestanddelen of de plaats van de huwelijksluiting.

- De verordening is **alleen van toepassing in de Lidstaten die deelnemen aan de nauwere samenwerking (Art. 70)**. Op het ogenblik van opmaken van dit handboek, betreft dit: België, Bulgarije, Cyprus, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Italië, Kroatië, Luxemburg, Malta, Nederland, Oostenrijk, Portugal, Slovenië, Spanje, Tsjechië en Zweden. De verordening is bindend voor deze Lidstaten en zij moeten het huwelijksvermogensrecht dat wordt vastgesteld in overeenstemming met de collisieregels van de verordening, aanvaarden en erkennen.

De overige EU-Lidstaten dienen te worden beschouwd als derde landen wat betreft de toepassing van de verordening.

- **Verhouding met bestaande internationale Verdragen** op het ogenblik van de inwerkingtreding van de verordening.

Art. 62 maakt een onderscheid tussen de volgende scenario's:

- Voor verdragen aangegaan tussen één of meerdere Lidstaten die deelnemen aan de verordening en één of meerdere derde landen, blijven de verdragen van toepassing.
- Voor verdragen uitsluitend aangegaan tussen Lidstaten die deelnemen aan de verordening, zal de verordening voorrang genieten.
- Er wordt een uitzondering voorzien om de toepassing van specifieke verdragen tussen Denemarken, Finland, IJsland, Noorwegen en Zweden mogelijk te maken, die van toepassing blijven tussen alle contracterende partijen.

- **Materieel toepassingsgebied** (Art. 1): De verordening is van toepassing op de huwelijksvermogensstelsels van de echtgenoten. Zij is niet van toepassing op de volgende zaken :

- fiscale zaken, douanezaken en bestuursrechtelijke zaken;
- de handelingsbevoegdheid van de echtgenoten (uitgezonderd zoals voorzien in Art. 24);
- het bestaan, de geldigheid of de erkenning van een huwelijk (volgens het recht zoals vastgesteld o.b.v. in het internationaal privaatrecht van het forum).
- onderhoudsverplichtingen (zie Verordening (EG) Nr. 4/2009 van de Raad van 18 december 2008 betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen, en de samenwerking

op het gebied van onderhoudsverplichtingen: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/nl/ALL/?uri=CELEX:32009R0004>; en het Protocol van Den Haag van 23 november 2007 inzake het recht dat van toepassing is op onderhoudsverplichtingen: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=133>;

- de erfopvolging in het algemeen en in het bijzonder tussen echtgenoten (zie Verordening (EU) Nr. 650/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 4 juli 2012 betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en de tenuitvoerlegging van authentieke akten op het gebied van erfopvolging, alsmede betreffende de instelling van een Europese erfrechtverklaring: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/ALL/?uri=CELEX:32012R0650>);
- bevoegdheid en toepasselijk recht in het geval van echtscheiding, scheiding van tafel en bed of nietigverklaring van het huwelijk (zie Verordening (EG) Nr. 2201/2003 van 27 november 2003 betreffende de bevoegdheid, erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, tot opheffing van Verordening (EG) Nr. 1347/2000 (Brussel II bis): <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/nl/ALL/?uri=CELEX:32003R2201>; en Verordening (EU) Nr. 1259/2010 van de Raad van 20 december 2010 tot nauwere samenwerking op het gebied van het toepasselijke recht inzake echtscheiding en scheiding van tafel en bed (Rome III): <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/nl/ALL/?uri=CELEX:32010R1259>);
- de sociale zekerheid,
- in geval van echtscheiding, scheiding van tafel en bed of nietigverklaring van het huwelijk, de aanspraak op overgang tussen de echtgenoten van rechten op ouderdoms- of invaliditeitspensioen die gedurende het huwelijk zijn verworven en gedurende het huwelijk niet tot pensioeninkomen hebben geleid,
- de aard van de zakelijke rechten, de inschrijving van rechten op onroerende en roerende zaken in een register en de rechtsgevolgen van de inschrijving of van het achterwege blijven daarvan.

- **Temporele toepassing (Art. 69 en 70) :** de verordening werd van kracht op 28 juli 2016 en zal vanaf 29 januari 2019 van toepassing zijn op de volgende gevallen.
- Hoofdstukken II, IV en V betreffende de bevoegdheid, erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen en de aanvaarding en uitvoerbaarheid van authentieke akten zullen van toepassing zijn op rechtszaken die aanhangig worden gemaakt, op alle rechterlijke beslissingen die werden genomen en op alle akten die werden opgesteld op of na 29 januari 2019, ongeacht de datum van de huwelijkssluiting..
- Hoofdstuk III betreffende het toepasselijk recht heeft betrekking op (Art. 69.3):
 - alle huwelijken aangegaan op of na 29 januari 2019,
 - huwelijken aangegaan voordat de verordening van toepassing wordt indien de echtgenoten een keuze hebben gemaakt voor een bepaald recht dat na 29 januari 2019 van toepassing zal zijn op hun huwelijksvermogensstelsel.

Het toepasselijk recht bij gebrek aan een rechtskeuze door de echtgenoten

Bij gebreke aan een rechtskeuze, bepaalt art. 26 op hiërarchische wijze de aanknopingspunten om het toepasselijk recht vast te stellen als volgt :

- De eerste gemeenschappelijke gewone verblijfplaats van de echtgenoten na de huwelijkssluiting¹.
- Bij gebrek hieraan, de gemeenschappelijke nationaliteit van de echtgenoten op het ogenblik van de huwelijkssluiting. Dit criterium kan niet worden gebruikt wanneer de echtgenoten beiden meerdere gemeenschappelijke nationaliteiten hebben.
- Bij gebrek hieraan, het recht van het land waarmee de echtgenoten gezamenlijk de nauwste band hebben op het ogenblik van de huwelijkssluiting.

Bij wijze van uitzondering kan de bevoegde rechterlijke instantie, beslissen dat het recht van een ander land dan het land van de eerste gemeenschappelijke gewone verblijfplaats na de huwelijkssluiting van toepassing is, indien voldaan is aan de volgende voorwaarden :

- Een van de echtgenoten verzoekt dit.
- De echtgenoten hadden hun laatste gemeenschappelijke gewone verblijfplaats in dat ander land gedurende een beduidend langere periode dan in het land van hun eerste gemeenschappelijke gewone verblijfplaats.
- Beide echtgenoten hebben zich op het recht van dat ander land gebaseerd bij het regelen of plannen van hun vermogensrechtelijke betrekkingen.
- De echtgenoten hebben geen huwelijkse voorwaarden/huwelijksovereenkomst afgesloten voor ze hun laatste gemeenschappelijke gewone verblijfplaats hadden in dat ander land.

In overeenstemming met Art. 20 wordt het recht toegepast, ongeacht of het al dan niet het recht van een Lidstaat betreft (universele toepassing van de verordening).

¹ Overweging 49 bepaalt dat het eerste criterium waarmee rekening moet worden gehouden, dat van de eerste gemeenschappelijke gewone verblijfplaats van de echtgenoten “kort na de huwelijkssluiting” is.

Voorbeelden :

1. *Zweeds staatsburger mevrouw Larsson heeft sinds haar huwelijk in december 2019 in Brussel gewoond met haar Griekse echtgenoot. Het Belgisch recht is van toepassing op hun huwelijksvermogensstelsel (eerste gemeenschappelijke gewone verblijfplaats vlak na het huwelijk).*
2. *De heer en mevrouw Garcia, die beiden de Franse nationaliteit hebben, woonden net na hun huwelijk in juni 2023 in Argentinië. Ze hebben nooit huwelijksvoorwaarden afgesloten. In 2027 verhuizen zij naar Frankrijk, waar zij enkele maanden later beslissen om een woning te kopen. Bij het opstellen van de aankoopakte voor de eigendom zal de Franse notaris rekening moeten houden met het Argentijns recht, dat van toepassing is op hun huwelijksvermogensstelsel (eerste gemeenschappelijke gewone verblijfplaats kort na hun huwelijksluiting).*
3. *De heer en mevrouw Berbatov, die beiden de Bulgaarse nationaliteit hebben, treden in februari 2020 in het huwelijk. Mevrouw Berbatov blijft in Frankrijk wonen, terwijl haar echtgenoot in Griekenland woont en werkt. Het Bulgaars recht zal van toepassing zijn (gemeenschappelijke nationaliteit op het tijdstip van de huwelijksluiting).*
4. *De heer en mevrouw Vicente, die beiden de dubbele Spaans-Colombiaanse nationaliteit hebben, hebben sinds hun huwelijk (in januari 2021) respectievelijk in Spanje en Colombia gewoond. Zij zijn gehuwd in Spanje, waar zij vastgoed bezitten. Het Spaans recht zal van toepassing zijn (nauwste band op het tijdstip van de huwelijksluiting).*
5. *De heer en mevrouw Leeuw, die beiden de Nederlandse nationaliteit hebben, vestigen hun gemeenschappelijke gewone verblijfplaats in Duitsland onmiddellijk na hun huwelijk. Twee jaar later verhuizen ze naar Amsterdam, waar ze 15 jaar lang wonen in de veronderstelling dat hun huwelijksvermogensstelsel dat betreft van de volledige gemeenschap van goederen zoals bepaald door het Nederlandse recht. Bij overlijden van mevrouw Leeuw, ontdekt haar overlevende echtgenoot dat het Duits stelsel van gemeenschap van aanwinsten van toepassing is. Hij vraagt de bevoegde rechtbank het Nederlands recht toe te passen op hun huwelijksvermogensstelsel.*

Rechtskeuze

De verordening voorziet de mogelijkheid om, expliciet of impliciet, het recht van het land waarvan ten minste één van de echtgenoten de nationaliteit heeft of het recht van de gewone verblijfplaats van één of beide echtgenoten op het ogenblik van de keuze, te kiezen als het recht toepasselijk op hun huwelijksvermogensstelsel (Art.22). Vooraleer een impliciete rechtskeuze als geldig erkend zal worden, dient dit nog nader onderzocht te worden.

Om geldig te zijn, moet de overeenkomst inzake de rechtskeuze voldoen aan volgende voorwaarden :

- **Vormvereisten (Art. 23):** de rechtskeuze moet in elk geval gebeuren middels een schriftelijke (inclusief in elektronische vorm²) overeenkomst, gedagtekend en ondertekend door beide echtgenoten. Aanvullende vormvereisten moeten vervuld worden in de volgende gevallen :
 - Indien de Lidstaat waar de echtgenoten op het ogenblik van de rechtskeuze hun gemeenschappelijke verblijfplaats hebben, aanvullende vormvereisten voor huwelijkse voorwaarden/huwelijksovereenkomst oplegt, zijn deze regels van toepassing.
 - Indien de echtgenoten hun verblijfplaats in verschillende Lidstaten hebben, volstaat het dat de overeenkomst voldoet aan de vormvereisten voor de huwelijkse voorwaarden/huwelijksovereenkomst van één van deze Lidstaten.
 - Indien de echtgenoten hun gewone verblijfplaats hebben in verschillende landen, waarvan slechts één een Lidstaat betreft, moeten de vormvereisten van dat land voor de huwelijkse voorwaarden/huwelijksovereenkomst worden vervuld.
- **Materiële vereisten (Art. 24):** het bestaan en de geldigheid van een rechtskeuzeovereenkomst worden beheerst door het recht dat van toepassing zou zijn op het huwelijksvermogensstelsel indien de overeenkomst geldig was.

² Art. 23.1: *De in artikel 22 bedoelde rechtskeuze geschiedt bij schriftelijke, gedagtekende en door beide echtgenoten ondertekende overeenkomst. Als schriftelijk wordt eveneens aangemerkt elke elektronische mededeling waardoor de overeenkomst duurzaam wordt vastgelegd.*

De huwelijks voorwaarden/huwelijksovereenkomst zelf zijn onderworpen aan dezelfde vormvereisten als de rechtskeuzeovereenkomst, met als enige verschil dat ze ook moeten voldoen aan eventuele aanvullende vormvereisten opgelegd door het recht dat van toepassing is op het huwelijksvermogensstelsel (Art. 25).

 Deze keuze kan pas geldig gemaakt worden vanaf 29 januari 2019 (Art. 69.3).

Voorbeelden :

1. *De heer en mevrouw Gomes, beiden van Portugese nationaliteit, hebben sinds hun huwelijksluiting in Rome gewoond, waar ze beslist hebben om het Portugese recht aan te wijzen als het toepasselijke recht voor hun huwelijksvermogensstelsel. Aangezien Italië (het land van hun verblijfplaats) de authentieke akte voor huwelijks voorwaarden/huwelijksovereenkomst voorschrijft, zullen zij een (Italiaanse of andere) notaris moeten inschakelen om een dergelijke rechtskeuzeovereenkomst te verlijden in de vorm van een authentieke akte.*
2. *De heer en mevrouw Konstantinidis, beiden Griekse staatsburgers, wonen in Londen op het ogenblik van hun huwelijksluiting (juni 2020) waar zij een Griekse rechtskeuzeovereenkomst in de vorm van een onderhandse akte afsluiten conform het Engels recht dat van toepassing is op hun huwelijksvermogensstelsel. Deze keuze zal wat betreft vorm geldig zijn in alle Lidstaten die de verordening³ toepassen.*

³ De formele geldigheid van deze rechtskeuze garandeert echter niet dat ze in alle gevallen kan circuleren en aanvaard zal worden. Alleen authentieke akten genieten betrouwbaarheid op basis van hun specifieke bewijskracht (zie Artikelen 58, 59 en 60)..

Kenmerken van het toepasselijke recht (zowel bij rechtskeuze als bij gebreke daarvan)

Principe van universele toepassing: in overeenstemming met Art. 20 is het bij deze verordening aangewezen recht van toepassing, zelfs indien dit niet het recht van een Lidstaat betreft.

Voorbeeld: De heer Dubois, een Frans staatsburger, en mevrouw Andersen, een Deens staatsburger, vestigen onmiddellijk na hun huwelijkssluiting hun gemeenschappelijke gewone verblijfplaats in Japan. → Het Japans recht is van toepassing op hun huwelijksvermogensstelsel.

Principe van de eenheid van het toepasselijke recht: één recht is van toepassing op alle vermogensbestanddelen van het koppel, ongeacht waar de vermogensbestanddelen zich bevinden (Art. 21) en ongeacht de aard van deze vermogensbestanddelen.

Voorbeeld: De heer Schmidt, een Duits staatsburger, en mevrouw Rossi, Italiaanse, vestigen kort na hun huwelijkssluiting hun gemeenschappelijke gewone verblijfplaats in Spanje. Zij bezitten vermogensbestanddelen in hun respectieve landen van oorsprong alsook in Spanje. Zij hebben geen rechtskeuzeovereenkomst afgesloten. → Het Spaans recht is van toepassing op alle roerende en onroerende vermogensbestanddelen van het koppel.

Principe van onveranderlijkheid van het toepasselijke recht: het huwelijksvermogensstelsel wordt bepaald door het recht dat van toepassing is op het ogenblik van de huwelijkssluiting en wordt daarna niet meer gewijzigd, tenzij er een specifieke rechtskeuzeovereenkomst is in dit verband (geen “conflict mobile”) of indien de uitzondering voorzien in Artikel 26.3 van de Verordening van toepassing is.

Voorbeeld : De heer Schmidt, een Duits staatsburger, en mevrouw Rossi, Italiaanse, vestigen na hun huwelijksluiting hun gemeenschappelijke gewone verblijfplaats in Spanje. Tien jaar later verwerft één van de echtgenoten de nationaliteit van de andere, of verhuizen ze naar een ander land. → Het Spaans recht blijft van toepassing, tenzij ze een specifieke rechtskeuzeovereenkomst afsluiten.

Werkingssfeer van het toepasselijke recht : zoals vastgesteld in Art. 27, bepaalt het recht dat van toepassing is op het huwelijksvermogensstelsel onder meer (dit is geen limitatieve opsomming) :

- de classificatie van het vermogen van de echtgenoten in categorieën en de overgang van vermogensbestanddelen van de ene naar de andere categorie ;
- de aansprakelijkheid van de echtgenoten voor de verplichtingen en schulden van de andere echtgenoot ;
- de bevoegdheden, rechten en verplichtingen van de echtgenoten met betrekking tot het vermogen ;
- de ontbinding van het huwelijksvermogensstelsel en de verdeling of de vereffening van het huwelijksvermogen ;
- de gevolgen van het huwelijksvermogensstelsel tussen echtgenoten en met betrekking tot derden ;
- de materiële geldigheid van de huwelijkse voorwaarden/huwelijksovereenkomst.

Het toepasselijk recht: uitzonderingen en nuances

OPENBARE ORDE

Artikel 31: *De toepassing van een voorschrift van het bij deze verordening aangewezen recht van een Staat kan slechts worden geweigerd in geval van kennelijke onverenigbaarheid met de openbare orde van het land van de rechter* ⁴.

Voorbeeld: Het toepasselijke stelsel erkent alleen de echtgenoot als mogelijke eigenaar van vermogensbestanddelen of als zijnde het enige lid van het echtpaar dat de vermogensbestanddelen kan beheren of verkopen, of wijst een groter deel van het vermogen toe aan de echtgenoot dan aan de echtgenote in geval van vereffening van het huwelijksvermogensstelsel. De bevoegde instantie mag geen rekening houden met discriminatie op basis van geslacht en moet het toepasselijk recht bepaald op basis van de criteria van de Verordening daarom aanpassen aan het recht van het forum ⁵.

DWINGEND RECHT

Article 30:

1. Niets in deze verordening beperkt de toepassing van de bepalingen van bijzonder dwingend recht van de lex fori.

⁴ Overweging 54: Met het oog op het algemeen belang dienen de gerechten en andere in huwelijksvermogensrechtelijke kwesties bevoegde instanties van de Lidstaten in uitzonderlijke gevallen de mogelijkheid te hebben om specifieke bepalingen van buitenlands recht buiten toepassing te laten, indien de toepassing hiervan in een bepaalde zaak kennelijk onverenigbaar zou zijn met de openbare orde van de betrokken Lidstaat. Niettemin mogen de gerechten of andere bevoegde instanties geen gebruik kunnen maken van de exceptie van openbare orde om het recht van een andere Lidstaat buiten toepassing te laten of om te weigeren een gegeven beslissing, een authentieke akte of een gerechtelijke schikking uit een andere Lidstaat te erkennen — dan wel, in voorkomend geval, te aanvaarden — of ten uitvoer te leggen, indien dat in strijd zou zijn met het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie ("het Handvest"), en met name artikel 21 inzake het beginsel van non-discriminatie.

⁵ Momenteel bestaat er geen Europese definitie van openbare orde en past elk land zijn eigen concept toe. De basisregel is het verwerpen van alle discriminatie op basis van geslacht, religie, ras of geloofsovertuiging of meer algemeen alles wat in strijd is met het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie.

2. Bepalingen van bijzonder dwingend recht zijn bepalingen waarvan de inachtneming door een Lidstaat als zo belangrijk wordt beschouwd voor de handhaving van zijn openbare belangen, zoals zijn politieke, sociale of economische organisatie, dat zij van toepassing zijn op elk geval dat binnen de werkingssfeer ervan valt, ongeacht welk recht volgens deze Verordening overigens op het huwelijksvermogensstelsel van toepassing is⁶.

Voorbeeld: Een huwelijksvermogensstelsel dat de schulden en uitgaven van het gezin niet deelt tussen beide echtgenoten of dat de gezinswoning niet beschermt, kan in bepaalde Lidstaten worden verworpen omdat zij in strijd zou zijn met het primaire huwelijksvermogensstelsel van het land in kwestie.

STATEN MET MEERDERE RECHTSSTELSLS

De verordening is niet van toepassing op interne collisieregels van landen met meerdere rechtsregels inzake huwelijksvermogensstelsels afhankelijk van de verschillende territoriale eenheden die deel uitmaken van hetzelfde land (Art. 33).

Bij gebrek aan interne collisieregels, definieert de Verordening aanknopingspunten.

Overeenkomstig Art. 35, bepaalt de Verordening niet welk recht van toepassing is op puur interne collisie die uitsluitend de Lidstaat in kwestie betreft.

Voorbeelden:

- 1. De heer en mevrouw Jiménez zijn Spaanse staatsburgers; hij is Catalaan, zij is afkomstig van Madrid. Zij zijn in april 2019 in het huwelijk getreden, maar behielden allebei een afzonderlijke gewone verblijfplaats (hij in Barcelona, zij in Parijs). In overeenstemming met de Verordening, is het Spaans recht van toepassing op hun huwelijksvermogensstelsel. Aangezien Spanje meerdere rechtsregels heeft met betrekking tot huwelijksvermogensstelsels, moet worden verwezen naar de territoriale collisieregels van het Spaans recht in zaken met betrekking tot huwelijksvermogensstelsels om te bepalen welk recht van toepassing is op het echtpaar.*

⁶ Overweging 53: (...) Onder "bepalingen van bijzonder dwingend recht" moeten dus voorschriften van dwingende aard, zoals voorschriften ter bescherming van de gezinswoning, worden verstaan. Deze uitzondering op de toepassing van het op het huwelijksvermogensstelsel toepasselijke recht dient echter strikt te worden uitgelegd, zodat zij verenigbaar blijft met de algemene doelstelling van deze verordening. De Lidstaten zijn vrij om van dit principe van bescherming van de gezinswoning af te wijken in hun uitvoeringswetgeving.

2. De heer en mevrouw Jiménez zijn Spaanse staatsburgers; hij is Catalaan, zij is afkomstig van Madrid. Zij zijn in april 2019 in het huwelijk getreden, maar behielden allebei een afzonderlijke gewone verblijfplaats (hij in Barcelona, zij in Madrid). De Verordening kan niet toegepast worden voor het bepalen van het recht dat van toepassing is op hun huwelijksvermogensstelsel, aangezien dit een puur interne Spaanse kwestie betreft, die diens eigen territoriale collisionregels zal toepassen.

 Op het ogenblik waarop dit handboek wordt opgesteld, is Spanje de enige deelnemende Lidstaat met meerdere rechtstelsels. Aangezien dit land haar eigen interne collisionregels heeft, kunnen de regels uiteengezet in Art. 33.2 niet worden toegepast in deze fase, behalve indien het toepasselijk recht dat van een derde land met meerdere rechtstelsels betreft.

ALLEEN HET MATERIEEL RECHT IS VAN TOEPASSING (TERUGVERWIJZING (RENOI) WORDT UITGESLOTEN).

Artikel 32: *Onder toepassing van het bij deze Verordening aangewezen recht van een Staat wordt verstaan de toepassing van het recht dat in die Staat geldt, met uitsluiting van het internationaal privaatrecht. .*

Het materieel recht van toepassing op het huwelijksvermogensstelsel is dus het recht bepaald door de aanknopingspunten van de Verordening (behoudens uitzonderingen van openbare orde/opheffende dwingende bepalingen), zonder enige mogelijkheid tot terugverwijzing.

RECHTSGEVOLGEN TEN AANZIEN VAN DERDEN

Het huwelijksvermogensstelsel kan alleen worden tegengeworpen aan derden indien *dat recht aan de derde bekend was of redelijkerwijs had moeten zijn*⁷.

De Verordening zet een aantal gevallen uiteen waarin de derde verondersteld wordt op de hoogte te zijn van het recht dat van toepassing is op het huwelijksvermogensstelsel van de echtgenoten, zonder de mogelijkheid om het tegendeel te bewijzen (Art. 28.2). In alle andere gevallen wordt het recht dat door derden moet worden beschouwd als zijnde het toepasselijk recht en dat hen beschermt, bepaald door de Verordening (Art. 28.3).

Voorbeeld :

In het kader van de huwelijkse voorwaarden/ huwelijksovereenkomst kwamen de heer en mevrouw Schulze, Oostenrijkers woonachtig te Brussel, een stelsel van scheiding van goederen naar Oostenrijks recht overeen. Mevrouw Schulze ging een lening aan bij een Belgische bank zonder haar huwelijksvermogensstelsel te vermelden. In geval van niet-terugbetaling heeft de bank het recht om het bedrag terug te vorderen van beide echtgenoten, overeenkomstig het Belgisch wettelijk stelsel van scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten.

⁷ Artikel 28

1. Onverminderd het bepaalde in artikel 27, onder f), kan het recht dat tussen de echtgenoten van toepassing is op het huwelijksvermogensstelsel, door een echtgenoot niet aan een derde worden tegengeworpen in een geschil tussen die derde en een van de echtgenoten of beide echtgenoten, tenzij de toepasselijkheid van dat recht aan de derde bekend was of redelijkerwijs had moeten zijn.
2. De derde wordt geacht over deze kennis van het op het huwelijksvermogensstelsel toepasselijke recht te beschikken, indien:
 - a) dat recht het recht is van:
 - I) de Staat waarvan het recht toepasselijk is op de transactie tussen een echtgenoot en de derde;
 - II) de Staat waar de contracterende echtgenoot en de derde hun gewone verblijfplaats hebben; of
 - III) in geval van een onroerendgoedtransactie, de Staat waar het onroerend goed is gelegen;
 of
 - b) een van de echtgenoten heeft voldaan aan de toepasselijke voorschriften voor openbaarmaking of inschrijving van het huwelijksvermogensstelsel volgens het recht van:
 - I) de Staat waarvan het recht toepasselijk is op de transactie tussen een echtgenoot en de derde;
 - II) de Staat waar de contracterende echtgenoot en de derde hun gewone verblijfplaats hebben; of
 - III) in geval van een vastgoedtransactie, de Staat waarin het onroerend goed gelegen is.
3. Indien het recht dat tussen de echtgenoten op het huwelijksvermogensstelsel van toepassing is krachtens lid 1, door een echtgenoot niet aan een derde kan worden tegengeworpen, worden de rechtsgevolgen van het huwelijksvermogensstelsel ten aanzien van de derde beheerst:
 - a) door het recht van de Staat waarvan het recht toepasselijk is op de transactie tussen een echtgenoot en de derde; of
 - b) in het geval van onroerende goederen of ingeschreven vermogensbestanddelen of rechten, door het recht van de Staat waar het goed is gelegen of waar de vermogensbestanddelen of de rechten zijn ingeschreven.

Bevoegdheid (Artikels 4 tot 19)

Het principe: Art. 2 bepaalt dat de Verordening *de bevoegdheid van de instanties van de Lidstaten ter zake van huwelijksvermogensstelsels onverlet laat*.

De bevoegdheidsregels uiteengezet in de Verordening zijn alleen van toepassing op de gerechtelijke instanties en andere instanties en rechtsbeoefenaars die rechterlijke functies vervullen dan wel handelen op machtiging van of onder toezicht van een rechterlijke instantie (Art. 3.2). De Lidstaten moeten de Europese Commissie tegen 29 april 2018 in kennis stellen van deze instanties en rechtsbeoefenaars, waartoe in sommige Staten ook notarissen kunnen behoren. In deze gevallen handelen zij dan als een rechterlijke instantie. De rol van notarissen met betrekking tot dit hoofdstuk hangt bijgevolg af van de kennisgeving in hun Lidstaten.

Dientengevolge zijn de bevoegdheidsregels uiteengezet in de Verordening niet van toepassing op de andere instanties en rechtsbeoefenaars die in dit domein bevoegdheden hebben die worden toegekend door de respectieve Lidstaat en die onderworpen blijven aan hun nationaal recht.

 Overweging 31 : *Wanneer notarissen gerechtelijke functies uitoefenen, dienen zij gebonden te zijn aan de bevoegdheidsregels van deze Verordening; de circulatie van hun beslissingen moet in overeenstemming met de regels van deze Verordening inzake erkenning, uitvoerbaarheid en tenuitvoerlegging van beslissingen geschieden. Buiten de uitoefening van een gerechtelijke functie dienen notarissen niet aan die bevoegdheidsregels gebonden te zijn en de door hen opgemaakte authentieke akten dienen te circuleren overeenkomstig de voorschriften van deze Verordening betreffende authentieke akten (zie volgende pagina).*

De volgende algemene bevoegdheidsregels worden uiteengezet in de verordening:

- Het gerecht dat bevoegd is voor de erfopvolging, is bevoegd voor zaken betreffende het huwelijksvermogensstelsel in geval van overlijden van een van de echtgenoten (Art. 4).

- De bevoegdheid in zaken betreffende huwelijksvermogensstelsels in geval van echtscheiding, scheiding van tafel en bed of nietigverklaring van het huwelijk ligt bij het gerecht dat bevoegd is om zich uit te spreken over huwelijksgechillen (☞ Voor bepaalde gevallen is de toestemming van de echtgenoten vereist – zie Artikel 5.2)
- In andere gevallen ligt de bevoegdheid om uitspraak te doen over het huwelijksvermogensstelsel van de echtgenoten bij de gerechten van de Lidstaat (Art. 6):
 - waar de echtgenoten op het tijdstip van het aanbrengen van de zaak hun gemeenschappelijke gewone verblijfplaats hebben; of bij gebreke daarvan
 - waar zich de laatste gewone verblijfplaats van de echtgenoten bevindt, mits een van hen daar op het tijdstip van het aanbrengen van de zaak nog verblijft; of bij gebreke daarvan
 - waar de gedaagde zijn gewone verblijfplaats heeft; of bij gebreke daarvan
 - waarvan de echtgenoten de gemeenschappelijke nationaliteit hebben.

Afwijkingen van de algemene bevoegdheidsregels :

- Bevoegdheid gebaseerd op het verschijnen van de verweerder voor de rechtbank van de Lidstaat waarvan het recht van toepassing is (Art. 8).
- Alternatieve bevoegdheid: wanneer een gerecht van een Lidstaat dat op grond van de bovenvermelde regels bevoegd is, het huwelijk in kwestie niet erkent, kan het zich onbevoegd verklaren. In dit geval kunnen de echtgenoten overeenkomen om de bevoegdheid over te dragen aan een andere Lidstaat. Bij gebrek aan dergelijke overeenkomst, is de Lidstaat waar het huwelijk werd gesloten bevoegd (Art. 9).
- In gevallen waarin geen enkel gerecht bevoegd is, is het gerecht van het land waar een van de echtgenoten onroerende goederen bezit bevoegd om zich uit te spreken over het onroerend goed in kwestie (Art. 10).
- Ten slotte wordt ook het geval van *forum necessitatis* (Art. 11): in gevallen waarin geen enkel gerecht bevoegd is, kunnen de gerechten van een Lidstaat bij uitzondering uitspraak doen over het huwelijksvermogensstelsel indien in een derde land waarmee de zaak nauw verbonden is, redelijkerwijs geen procedure aanhangig kan worden gemaakt of gevoerd, of een procedure daar onmogelijk blijkt.

Mogelijkheid van forumkeuze :

De echtgenoten kunnen overeenkomen dat de rechtbanken van de Lidstaat waarvan het recht van toepassing is of de rechtbanken van de staat waar de huwelijksluiting plaatsvond, bevoegd zijn om uitspraak te doen over zaken die hun huwelijksvermogensstelsel betreffen, behalve in geval van overlijden van een van de echtgenoten of scheiding. Dergelijke overeenkomst moet worden vastgelegd in een schriftelijk document dat gedagtekend en door de beide partijen ondertekend wordt (Art. 7). Deze bepaling werd opgenomen om te verzekeren dat het bevoegde gerecht en het toepasselijk recht in zoveel mogelijk gevallen overeenkomen om de toepassing van het recht te vergemakkelijken.

Voorbeelden :

Een internationaal homoseksueel koppel (een Belg en een Fransman) zijn in het huwelijk getreden in Parijs. Aangezien zij sinds de huwelijksluiting in Wenen hebben gewoond, verkozen zij alle aangelegenheden met betrekking tot hun huwelijksvermogensstelsel voor te leggen aan de Franse rechtbanken (plaats van de huwelijksluiting).

Het koppel heeft dus de mogelijkheid om alle zaken met betrekking tot hun huwelijksvermogensstelsel te onderwerpen aan het Franse rechtssysteem en de Franse rechtbanken / en of aan het Oostenrijkse rechtssysteem en de Oostenrijkse rechtbanken (zodat de aangewezen rechter diens eigen recht zal toepassen).

Authentieke akten

Aanvaarding:

Artikel 58.1: *Een in een Lidstaat verleden authentieke akte heeft in een andere Lidstaat dezelfde bewijskracht als in de Lidstaat van oorsprong, of althans de daarmee meest vergelijkbare bewijskracht mits dit niet kennelijk strijdig is met de openbare orde van die andere Lidstaat. Een persoon die van een authentieke akte gebruik wenst te maken in een andere Lidstaat, kan de instantie die de authentieke akte in de Lidstaat van oorsprong heeft opge maakt, verzoeken het volgens de in artikel 67, lid 2, bedoelde raadplegingsprocedure vastgestelde formulier in te vullen waarin de bewijskracht wordt vermeld die in de Lidstaat van oorsprong aan de authentieke akte wordt verbonden.*

Uitvoerbaarheid:

Artikel 59.1: *Een in de Lidstaat van oorsprong uitvoerbare authentieke akte wordt in een andere Lidstaat op verzoek van een belanghebbende partij uitvoerbaar verklaard volgens de procedure die is bepaald in de artikelen 44 tot en met 57 (d.i. in overeenstemming met de procedure voorzien voor rechterlijke beslissingen).*

Het ontbreken van alle formaliteiten:

Artikel 61: *Geen enkele legalisatie of soortgelijke formaliteit mag worden geëist met betrekking tot documenten die in verband met deze Verordening in een Lidstaat zijn afgegeven.*

Temporele toepassing:

Deze Verordening is alleen van toepassing op authentieke akten die zijn verleden of geregistreerd op of na 29 januari 2019 (Art. 69).

Voorbeelden:

1. *De heer en mevrouw Ionescu, beiden van Roemeense nationaliteit, hebben huwelijkse voorwaarden/huwelijksovereenkomst opgesteld in Duitsland, waar ze gewoond hebben sinds hun huwelijkssluiting. Zij willen een tweede woning kopen in Kroatië. De huwelijkse voorwaarden/huwelijksovereenkomst verleden voor een notaris in Duitsland kunnen zonder enige legalisatie of soortgelijke formaliteiten worden voorgelegd aan de Kroatische notaris die belast is met de aankoop van het onroerend goed. Een vertaling*

kan echter wel noodzakelijk zijn (afhankelijk van de talenkennis van de Kroatische notaris die, indien van toepassing, ook zal bepalen of dit al dan niet een beëdigde vertaling moet zijn).

2. *Een Nederlands echtpaar, de heer en mevrouw Vekemans, woont in Italië, waar mevrouw Vekemans overlijdt. In het kader van de vereffening van het huwelijksvermogensstelsel moet de Italiaanse notaris die belast is met de erfenis, de huwelijkse voorwaarden/huwelijksovereenkomst die in maart 2022 werden verleden voor de notaris in Nederland, aanvaarden zonder legalisatie of soortgelijke formaliteiten. Een vertaling kan echter wel noodzakelijk zijn.*
3. *Indien de huwelijkse voorwaarden/huwelijksovereenkomst in het bovenvermelde geval werden verleden voor 29 januari 2019, zal de Italiaanse notaris belast met de erfenis de huwelijkse voorwaarden verleden voor de notaris in Nederland alleen aanvaarden indien deze voldoen aan de formaliteiten die van kracht waren overeenkomstig het toen geldende Italiaanse internationaal privaatrecht dat voor Verordening 2016/1103 van toepassing was.*
4. *De heer en mevrouw Pérez wonen in Salamanca (Spanje). Na tien jaar huwelijk besluiten zij te scheiden. Aangezien het gaat om een echtscheiding met onderlinge toestemming, raadplegen zij in juni 2020 een notaris in Salamanca (in de hoedanigheid van instantie bevoegd voor echtscheidingen in overeenstemming met het Spaans recht), die een uitvoerbare authentieke akte voor de vereffening van het huwelijksvermogensstelsel verlijdt, waarin wordt overeengekomen dat de heer Pérez aan mevrouw Pérez binnen zes maanden EUR 200 000 zal betalen, als compensatie voor het bedrag dat zij heeft besteed aan de renovatie van de gezinswoning, waarvan de verkoopprijs evenredig zal worden verdeeld. Aangezien de deadline verstreken is en mevrouw Pérez het overeengekomen bedrag nog niet heeft ontvangen, wil zij dat de authentieke akte ten uitvoer wordt gelegd in Portugal, waar haar ex-echtgenoot een bankrekening heeft. Zij kan de bevoegde instantie in Portugal verzoeken om de authentieke akte verleden in Spanje uitvoerbaar te verklaren, op basis van dezelfde procedure als voor rechterlijke beslissingen (gebaseerd op een verklaring over de uitvoerbaarheid van de authentieke akte, uitgereikt door de notaris in Salamanca die de authentieke akte verleden heeft).*

Informatie die moet worden verstrekt door de Lidstaten

De Lidstaten waarop de Verordening van toepassing is, moeten de volgende informatie ter beschikking stellen aan het grote publiek :

- Een korte samenvatting van hun nationale wetgeving en procedures met betrekking tot huwelijksvermogensstelsels, inclusief informatie over het type instantie dat bevoegd is inzake huwelijksvermogensstelsels en de rechtsgevolgen voor derden.
- De andere instanties en rechterlijke instanties die moeten worden beschouwd als “gerechten” in de respectieve Lidstaat (Art. 3.2).
- De gerechten of instanties die bevoegd zijn om aanvragen voor uitvoerbaarheidsverklaringen en hoger beroep tegen beslissingen over dergelijke aanvragen te behandelen, bovenop de procedures om de beslissing in hoger beroep te betwisten.

Al deze informatie zal beschikbaar zijn op de e-Justice portaalsite: <https://e-justice.europa.eu>

De verklaringen en aanvraagformulieren voor verklaringen over de uitvoerbaarheid van rechterlijke beslissingen en authentieke akten zullen ook zo snel mogelijk beschikbaar zijn op deze website, bovenop de formulieren die de bewijskracht van authentieke akten beschrijven. Deze verklaringen en formulieren bestaan nog niet en zullen ten gepaste tijde worden opgesteld door de Commissie, bijgestaan door een comité.

Project delivered by:

With support from:

ENN

European Notarial Network

Co-funded by the European Union

Programme JUST/2014/JC00/OG/FP/NETW/6814

Council of the Notariats of the European Union

Avenue de Cortenberg, 120 - B-1000 Bruxelles

Tel : + 32 (0)2 513 95 29 - Fax : +32 (0)2 513 93 82

E-mail: info@cnuue.be

Website : www.notariesofeurope.eu

